

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA ÎNTÂI

HOTĂRÂREA
din 10 octombrie 2013
În Cauza Delfi AS împotriva Estoniei
(Cererea nr. 64569/09)
Strasbourg

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În Cauza Delfi AS împotriva Estoniei,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția întâi), reunită într-o cameră compusă din Isabelle Berro-Lefèvre, președinte, Elisabeth Steiner, Khanlar Hajiyeu, Mirjana Lazarova Trajkovska, Julia Laffranque, Ksenija Turković, Dmitry Dedov, judecători, și André Wampach, grefier adjunct de secție, după ce a deliberat în camera de consiliu, la 17 septembrie 2013, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 64569/09 îndreptată împotriva Republicii Estonia, prin care Delfi AS, o societate pe acțiuni înregistrată în Estonia („societatea reclamantă”), a sesizat Curtea la 4 decembrie 2009, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Societatea reclamantă a fost reprezentată de domnul V. Otsmann, avocat în Tallinn. Guvernul estonian (*Guvernul*) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna M. Kuurberg, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Societatea reclamantă susținea că i-a fost încălcată libertatea de exprimare.

4. La 11 februarie 2011, cererea a fost comunicată Guvernului. S-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună (art. 29 § 1).

5. S-au primit observații scrise din partea Helsinki Foundation for Human Rights din Varșovia, care a primit încuviințarea Președintelui să intervină ca terț (art. 36 § 2 din Convenție și art. 44 § 2 din Regulament).

ÎN FAPT

I. **Circumstanțele cauzei**

6. Societatea reclamantă este o societate pe acțiuni (*aktsiaselts*) înregistrată în Estonia.

A. **Contextul cauzei**

7. Societatea reclamantă are în proprietate Delfi, un portal internet de știri în care se publică zilnic circa 330 de articole de știri. Delfi este unul dintre cele mai mari portaluri internet de știri din Estonia. Acesta publică știri în limbile estoniană și rusă în Estonia, dar funcționează și în Letonia și Lituania.

8. La momentul apariției, la finalul corpului articolelor de știri apăreau termenii „Adaugă un comentariu” și câmpuri pentru comentarii, numele autorului comentariului și adresa sa de e-mail (opțional). Sub aceste câmpuri, apăreau butoanele „Trimite comentariul” și „Citește comentariile”.

Secțiunea cu citirea comentariilor altora era o rubrică separată, care putea fi accesată prin intermediul butonului „Citește comentariile”. Comentariile se încărcau automat și, ca atare, nu erau modificate sau moderate de societatea reclamantă. Articolele înregistrau zilnic circa 10 000 de comentarii de la cititori, majoritatea fiind scrise sub pseudonime.

9. Există însă un sistem de raportare și eliminare în vigoare: oricare cititor putea semna un comentariu ca *leim* (termenul estonian pentru un mesaj ofensator sau calomnios ori un mesaj care instigă la ură pe internet), iar comentariul era eliminat rapid. Mai mult, exista un sistem pentru ștergerea automată a comentariilor care conțineau rădăcini ale unor cuvinte obscene. În plus, victima unui comentariu calomnios putea sesiza direct societatea reclamantă, caz în care comentariul era șters imediat.

10. Societatea reclamantă a făcut eforturi să-i informeze pe utilizatori că respectivele comentarii nu exprimă opinia societății și că autorii comentariilor sunt răspunzători pentru conținutul lor. Site-ul internet Delfi a afișat „Reguli pentru comentarii”, cu următorul conținut:

„Lista de mesaje a Delfi este un mijloc tehnic ce permite utilizatorilor să publice comentarii. Delfi nu aduce modificări comentariilor. Autorul unui comentariu este răspunzător pentru comentariul său. Trebuie reținut că au existat cazuri în care instanțele estoniene au sancționat autorii pentru conținutul unui comentariu [...]

Delfi interzice comentariile al căror conținut nu respectă bunele practici.

Acestea sunt comentariile care:

- conțin amenințări;
- conțin insulte;
- instigă la ostilitate și violență;
- instigă la activități ilegale ...
- conțin expresii obscene și vulgarități [...]

Delfi își rezervă dreptul de a elimina asemenea comentarii și de a restricționa accesul autorilor la scrierea comentariilor [...]

În text se explica, de asemenea, funcționarea sistemului de raportare și eliminare.

11. Guvernul a declarat că Delfi avea, în Estonia, antecedente notorii de publicare a unor comentarii calomnioase și degradante. Astfel, la 22 septembrie 2005, săptămânalul *Eesti Ekspress* a publicat o scrisoare deschisă adresată de redacție ministrului Justiției, procurorului general și cancelarului de justiție, în care se exprima îngrijorarea față de ironizarea continuă a persoanelor pe site-urile publice din Estonia. Delfi a fost desemnat ca o sursă de calomniere agresivă și arogantă.

B. Articolul și comentariile publicate în portalul internet de știri

12. La 24 ianuarie 2006, societatea reclamantă a publicat în portalul Delfi un articol intitulat „SLK a distrus un drum de gheață proiectat”. Drumurile de gheață sunt drumuri publice formate pe marea înghețată și deschise între partea continentală a Estoniei și unele insule în timpul iernii. Abrevierea *SLK* provine de la AS Saaremaa Laevakompanii (Compania Maritimă Saaremaa, o societate pe acțiuni). SLK asigură servicii publice de transport cu feribotul între partea continentală și unele insule. L. era membru al comitetului de supraveghere al SLK și acționarul unic sau majoritar al societății la vremea respectivă.

13. În zilele de 24 și 25 ianuarie 2006, articolul a înregistrat 185 de comentarii. Aproximativ 20 dintre acestea conțineau amenințări la adresa persoanei lui L. și injurii adresate acestuia.

14. La 9 martie 2006, avocații lui L. au solicitat societății reclamante eliminarea comentariilor injurioase și au cerut 500 000 kroons (EEK) [aproximativ 32 000 euro (EUR)] ca despăgubire cu titlu de prejudiciu moral. Cererea viza următoarele 20 de comentarii:

„1.1. sunt curenți în [V]äinameri

2. apa din larg e mai aproape de locurile menționate, iar gheața e mai subțire.

Propunere – să facem ca în 1905, să mergem în [K]uressaare cu niște bețe și să-i băgăm pe [L] și [Le] în sac

2. tâmpiți nenorociți...

oricum se scaldă în bani datorită monopolului și subvențiilor de stat și acum începură să se teamă că mașinile se pot duce în insule timp de câteva zile fără să le intre vreun ban în portofele. arză-te-ar focul în nava ta, jidan scârbos!

3. bine că inițiativa lui [La.] nu a distrămat liniile instigatorilor de pe internet. haideti băieți, cu [L.] în cuptor!

4. [micule L.] du-te și îneacă-te

5. aha... nu prea cred că asta e o întâmplare... tâmpiții dracului

6. pungașul!!! [în limba rusă]

7. Ce vă văitați atâta, omorâți-l odată pe nemernic[.] Pe viitor, să știe și ceilalți [...] ce îi așteaptă, că și ei vor avea o singură viață.

8. ... are [mare] dreptate. Să fie linșat, să fie un avertisment pentru ceilalți [insulari] și așa-ziși bărbați. Astfel nu o să se mai întâmple așa ceva! Oricum, [L.] își merită soarta cu prisosință, pe bune.

9. „un om bun trăiește [mult], un împutit [o zi sau două]”

10. Dacă ar exista un drum de gheață, [lumea] ar putea economisi 500 la o mașină plină, împutitul de [L.] să plătească pentru economia asta, de ce le trebuie 3 [ore] feriboturilor tale dacă sunt spărgătoare de gheață așa de bune, să se ducă să spargă gheața din portul Pärnu ... în schimb, maimuță împutită, o să trec [strâmtoarea] oricum și dacă mă înec, e din vina ta

11. și nu se poate opune nimeni acestui rahat?

12. [locuitori din insulele Saaremaa și Hiiumaa], faceți-l knockout pe smintitul ăsta.

13. mă întreb dacă [L.] nu o să fie desființat în Saaremaa? să le-o facă ălor lui chiar așa.

14. Oamenii or să trăncănească câteva zile pe internet, dar ticăloșii (și cu cei care au susținere și pe care chiar noi i-am ales să ne reprezinte) bagă banii în buzunarele lor și nu acordă atenție disputei de pe internet – nu doare pe nimeni de problema asta.

Cândva, [M.] și alți moguli făceau pe șefii, dar lăcomia s-a întors împotriva lor (odihnească-se în pace). O să se întoarcă și împotriva ticăloșilor ăstora mai devreme sau mai târziu. Ce seamănă, aia culeg, dar ar trebui totuși să fie opriți (prin linșare, fiindcă statul este neputincios în privința lor – ei sunt de fapt cei care conduc statul), deoarece pe ei îi preocupă numai prezentul. După ei, potopul.

15. [V.] ăsta o să primească un tort exploziv de la mine.

drace, cum pui un ceaun pe foc și iese fum pe coșul de la saună, ciorile din Saaremaa se adună acolo – crezând că... urmează să fie sacrificat un porc. nici gând

16. ticăloșii!!!! Și Ofelia are o clasă de spărgător de gheață, deci asta nu explică de ce mai era nevoie de Ola!!!

17. Statul estonian, condus de gunoaie [și] finanțat de gunoaie, sigur că nu împiedică sau pedepsește actele antisociale ale gunoaielor. Dar de, există un Sf. Mihail pentru fiecare [L.]... și asta nu se compară deloc cu Mihailul unui berbec. Chiar îmi pare rău de [L.] – e și el om la urma urmei... :D :D :D

18. ... dacă după asemenea acte s-ar întâmpla ca din senin [L.] să fie în concediu medical și în cazul viitoarei distrugerii a drumului de gheață...va îndrăzni [atunci] să se poarte ca un porc a treia oară? :)

19. nenorocitul dracului, [L.] ăla... ar fi putut să-mi ia și copilul cu el... oricum societatea lui nu e în stare să asigure un serviciu de feribot normal și prețurile sunt de așa natură... un adevărat nemernic... se pune întrebarea ale cui buzunare și guri le-a umplut cu bani de se poartă ca un porc an de an

20. nu poți face pâine din rahat; iar hârtia și internetul suportă orice; așa, doar pentru amuzamentul nostru (pe bune că statul și [L.] nu se preocupă de părerea oamenilor)... doar pentru amuzament, fără a mă lăcomi la bani - fac piș în urechea lui [L.] și caca pe capul lui. :)”

15. În aceeași zi, comentariile injurioase au fost șterse de societatea reclamantă.

16. La 23 martie 2006, societatea reclamantă a răspuns cererii avocaților lui L. L-a informat pe L. că acele comentarii au fost șterse conform sistemului de raportare și eliminare și a respins cererea pentru despăgubiri.

C. Procesul civil împotriva societății reclamante

17. La 13 aprilie 2006, L. a formulat la Tribunalul Harju o acțiune civilă împotriva societății reclamante.

18. În ședința din 28 mai 2007, reprezentanții societății reclamante au declarat, *inter alia*, că în cazuri precum „Noaptea bronzului” (dezordine publică în legătură cu mutarea monumentului Soldatul de bronz în aprilie 2007), Delfi a șters zilnic între 5 000 și 10 000 de comentarii, tot din proprie inițiativă.

19. Prin hotărârea din 25 iunie 2007, cererea lui L. a fost respinsă. Tribunalul a constatat că societatea reclamantă nu era ținută să răspundă, conform Legii privind serviciile societății informaționale (*Infoühiskonna teenuse seadus*), al cărei temei legal îl constituia Directiva privind comerțul electronic (Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă). Instanța a considerat că se impunea o diferențiere între mediul comentariilor în portalul de știri al societății reclamante și domeniul jurnalistic al portalului. Administrarea primului de către societatea reclamantă era, în principal, de natură mecanică și pasivă. Societatea reclamantă nu putea fi considerată editorul comentariilor și nici nu avea obligația de a le supraveghea.

20. La 22 octombrie 2007, Curtea de Apel Tallinn a admis recursul introdus de L. Curtea de apel a considerat că era eronată constatarea tribunalului că societatea reclamantă era scutită de răspundere în baza Legii privind serviciile societății informaționale. Hotărârea tribunalului a fost casată, iar cauza a fost retrimisă la prima instanță pentru o nouă examinare.

21. La 21 ianuarie 2008, Curtea Supremă a refuzat să examineze recursul societății reclamante.

22. La 27 iunie 2008, Tribunalul Harju a dat, în urma reexaminării cauzei, o soluție favorabilă lui L. Conform instrucțiunilor primite de la curtea de apel, instanța s-a bazat pe Legea obligațiilor civile (*Võlaõigusseadus*) și a considerat inaplicabilă Legea privind serviciile societății informaționale. Instanța a constatat că societatea reclamantă a afișat o notă pe site-ul său internet conform căreia nu se editează comentariile, se interzice scrierea unor comentarii care contravin bunelor practici, iar societatea reclamantă își rezervă dreptul de a elimina asemenea comentarii. S-a instituit un sistem prin care utilizatorii puteau sesiza societatea reclamantă despre comentariile nepotrivite. Cu toate acestea, tribunalul a considerat că acesta nu era suficient și nu oferea o protecție corespunzătoare a drepturilor personalității. Instanța a constatat că societatea reclamantă însăși trebuia considerată a fi cea care publică acele comentarii și că nu putea evita să răspundă publicând o clauză de exonerare, conform căreia nu este răspunzătoare pentru conținutul comentariilor.

23. Tribunalul a constatat că știrea propriu-zisă publicată în portalul de știri Delfi era echilibrată. Unele comentarii însă aveau un conținut vulgar; erau jignitoare și calomnioase și aduceau atingere onoarei, demnității și reputației lui L. Comentariile depășeau sfera criticii justificate și constituiau simple insulte. Tribunalul a concluzionat că libertatea de exprimare nu cuprindea apărarea comentariilor respective și că fuseseră încălcate drepturile personalității lui L. Instanța i-a acordat lui L. 5 000 EEK (320 EUR) cu titlu de prejudiciu moral.

24. La 16 decembrie 2008, Curtea de Apel Tallinn a menținut hotărârea tribunalului. Instanța a subliniat că societatea reclamantă nu era obligată să efectueze un control preliminar asupra comentariilor scrise în portalul său de știri. Însă, dat fiind că a optat să nu facă așa ceva, ar fi trebuit să creeze un alt sistem eficace care ar fi asigurat eliminarea rapidă a comentariilor ilicite din portal. Curtea de apel a considerat că măsurile luate de societatea reclamantă nu erau suficiente și că faptul de a impune victimelor potențiale sarcina supravegherii comentariilor contravenea principiului bunei-credințe.

25. Curtea de apel a respins argumentul societății reclamante, conform căruia aceasta era exonerată de răspundere în baza Legii privind serviciile societății informaționale. Instanța a reținut că societatea reclamantă nu era un intermediar tehnic în privința comentariilor și că activitatea acesteia nu avea un caracter pur tehnic, automat și pasiv; din contră, îi invita pe utilizatori să scrie comentarii. Astfel, societatea reclamantă era mai degrabă furnizorul unor servicii de conținut decât al unor servicii tehnice.

26. La 10 iunie 2009, Curtea Supremă a respins recursul societății reclamante. Instanța a confirmat hotărârea curții de apel pe fond, însă a modificat parțial motivarea acesteia.

27. Curtea Supremă a aprobat interpretarea dată de instanțele de rang inferior Legii privind serviciile societății informaționale și a reamintit că un furnizor de servicii ale societății informaționale, aflat sub incidența legii menționate și a Directivei privind comerțul electronic, nu avea nici cunoștință și nici control asupra informațiilor transmise ori stocate. În schimb, un furnizor de servicii de conținut reglementa conținutul informațiilor stocate. În prezenta cauză, societatea reclamantă integrase mediul comentariilor în portalul său de știri și îi invita pe utilizatori să scrie comentarii. Numărul comentariilor influența numărul accesărilor portalului și veniturile societății reclamante din anunțurile publicitare afișate în portal. Astfel, societatea reclamantă avea un interes economic legat de comentarii. Faptul că societatea reclamantă nu scria ea însăși comentariile nu însemna că nu avea niciun control asupra mediului comentariilor. Aceasta a adoptat reguli pentru comentarii și ștergea comentariile dacă se

încălcau regulile. Utilizatorii, din contră, nu puteau modifica sau șterge comentariile scrise; nu puteau decât să raporteze comentariile obscene. Astfel, societatea reclamantă putea stabili care comentarii se publică și care nu. Faptul că nu s-a folosit de această posibilitate nu însemna că nu avea niciun control asupra afișării comentariilor.

28. Mai mult, Curtea Supremă a considerat că, în prezenta cauză, atât societatea reclamantă, cât și autorii comentariilor trebuiau considerați ca fiind cei care fac publice comentariile. În acest context, instanța s-a referit și la interesul economic al administratorului unui portal internet, ceea ce îl asimila pe editor unui întreprinzător, după modelul unui editor de presă scrisă. Curtea Supremă a constatat că reclamantul putea alege pe cine să acționeze în justiție, iar L. a ales să dea în judecată societatea reclamantă.

29. Curtea Supremă a constatat că, în temeiul obligației sale legale de a preveni vătămarea altor persoane, societatea reclamantă ar fi trebuit să împiedice publicarea unor comentarii vădit ilicite. Mai mult, ulterior publicării comentariilor, nu le-a șters din inițiativă proprie, deși cu siguranță era conștientă de caracterul lor ilicit. Instanțele au constatat în mod corect că neglijența societății reclamante contravenea legii.

D. Evoluția ulterioară

30. Conform informațiilor afișate la 1 octombrie 2009 în portalul său de internet, Delfi nu permitea persoanelor care au scris comentarii injurioase să scrie niciun comentariu nou până când autorul comentariului citea și accepta regulile pentru comentarii. Mai mult, s-a anunțat că Delfi a stabilit o echipă de moderatori care se ocupa de moderarea ulterioară a comentariilor scrise în portal. În primul rând, moderatorii verificau toate comentariile raportate ca nepotrivite. Se supraveghea totodată respectarea de către comentarii a regulilor pentru comentarii. Conform informațiilor publicate, numărul comentariilor scrise de cititorii Delfi în august 2009 a fost de 190 000. Moderatorii Delfi au șters 15 000 comentarii (circa 8%), majoritatea fiind spam sau comentarii irelevante. Proportia comentariilor calomnioase era mai mică de 0,5% din numărul total al comentariilor.

II. Dreptul și practica interne relevante

31. Constituția Republicii Estonia (*Eesti Vabariigi põhiseadus*) prevede:

Art. 17

„Onoarea sau reputația niciunei persoane nu poate fi defăimată.”

Art. 19

„(1) Orice persoană are dreptul la liberă autodezvoltare.

(2) Orice persoană respectă și ține seama de drepturile și libertățile altora și respectă legea în exercitarea drepturilor și libertăților sale și în îndeplinirea obligațiilor sale.”

Art. 45

„(1) Orice persoană are dreptul la liberă răspândire a gândurilor, opiniilor, credințelor și a altor informații prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace. Acest drept poate fi restrâns prin lege pentru motive de apărare a ordinii publice, a moralei, a drepturilor și libertăților, a sănătății, onoarei și reputației altora. Acest drept mai poate fi restrâns prin lege în cazul funcționarilor din administrația centrală și locală, pentru apărarea unui secret de stat sau de afaceri ori a unor informații confidențiale care le-au ajuns la cunoștință în virtutea funcției lor, a familiei și vieții private a altora, precum și în interesul justiției.

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.”

32. Art. 138 din Legea privind Codul civil (principii generale) (*Tsiviilseadustiku üldosa seadus*) prevede că drepturile se exercită, iar obligațiile se îndeplinesc cu bună-credință. Un drept nu poate fi exercitat contrar legii sau cu scopul de a prejudicia o altă persoană.

33. Art. 134 alin. 2 din Legea privind obligațiile civile (*Võlaõigusseadus*) prevede:

„În cazul unei obligații de a despăgubi un prejudiciu cauzat [...] prin încălcarea unuia dintre drepturile personalității, în special prin calomnie, persoana obligată la plată va despăgubi persoana vătămată pentru prejudiciul moral numai dacă acest lucru este justificat de gravitatea încălcării, în special de suferința fizică sau psihică.”

34. Art. 1043 din Legea privind obligațiile civile prevede că o persoană (*tortfeasor*) care cauzează în mod ilegal un prejudiciu altei persoane (victima) trebuie să plătească despăgubiri pentru prejudiciu dacă *tortfeasor* este vinovat (*süüdi*) de cauzarea prejudiciului sau este răspunzător (*vastutab*) pentru cauzarea prejudiciului conform legii.

35. Art. 1045 din aceeași lege prevede că provocarea unui prejudiciu este nelegală dacă, *inter alia*, prejudiciul este cauzat prin încălcarea unuia dintre drepturile personalității victimei.

36. Legea privind obligațiile civile mai prevede:

Art. 1046 – Caracterul nelegal al prejudiciului cauzat drepturilor personalității

„(1) Calomnierea unei persoane, *inter alia* prin emiterea unei judecăți nejustificate, prin folosirea nejustificată a numelui sau imaginii persoanei, sau prin încălcarea inviolabilității vieții private sau a unuia dintre drepturile personalității, este nelegală dacă nu există prevederi contrare în lege. La stabilirea caracterului nelegal, se iau în considerare tipul încălcării, cauza și motivul încălcării, precum și gravitatea acesteia în raport cu scopul urmărit.

(2) Încălcarea unuia dintre drepturile personalității nu este nelegală dacă încălcarea este justificată în raport cu alte drepturi legale apărute prin lege și cu drepturile terților sau interesul public. În asemenea cazuri, caracterul nelegal se stabilește în baza unei evaluări comparative a diferitelor drepturi legale și a intereselor apărute prin lege.”

Art. 1047 – Caracterul nelegal al divulgării unor informații incorecte

„(1) Încălcarea drepturilor personalității sau ingerința în activitățile economice ori profesionale ale unei persoane prin afirmarea [*avaldamine*] de informații incorecte sau prin afirmarea incompletă sau înșelătoare a unei informații despre acea persoană sau activitățile unei persoane, este ilegală cu excepția cazului în care persoana dovedește că, la momentul afirmării, nu știa sau nu avea cunoștință că informația respectivă era incorectă sau incompletă.

(2) Afirmarea unor fapte calomnioase la adresa unei persoane, ori a unor fapte care ar putea afecta negativ situația economică a unei persoane, se consideră ilegală cu excepția cazului în care persoana care afirmă dovedește că afirmația făcută este adevărată.

(3) Indiferent de dispozițiile alineatelor (1) și (2) ale acestui articol, afirmarea unor informații sau a altor fapte nu este considerată ilegală dacă persoana care afirmă informațiile sau alte fapte ori persoana căreia îi sunt comunicate asemenea fapte are un interes legitim și dacă persoana care afirmă informațiile a verificat informațiile sau faptele cu o meticulozitate pe măsura gravității potențialei încălcări.

(4) În eventualitatea afirmării unor informații incorecte, victima poate solicita ca persoana care a afirmat asemenea informații să le infirme ori să publice o rectificare pe propria cheltuială, indiferent dacă afirmarea a fost ilegală sau nu.”

Art. 1055 – Interzicerea acțiunilor prejudiciabile

„(1) Dacă se cauzează un prejudiciu ilegal în formă continuată ori se amenință cu cauzarea unui prejudiciu ilegal, victima sau persoana amenințată are dreptul să solicite încetarea comportamentului cauzator de prejudiciu sau încetarea amenințărilor. În caz de vătămare a integrității corporale ori a sănătății, încălcarea inviolabilității vieții private sau a oricărui altuia dintre drepturile personalității, se poate solicita, *inter alia*, să i se interzică lui *tortfeasor* să se mai apropie de persoane (ordin de protecție), să se reglementeze folosirea locuinței sau comunicațiilor, ori să se aplice alte măsuri similare.

(2) Dreptul de a solicita încetarea comportamentului prejudiciabil menționat la alineatul (1) al prezentului articol nu se aplică dacă este de așteptat ca un astfel de comportament să fie tolerat în cadrul coexistenței oamenilor sau din cauza unui interes public semnificativ. În acest caz, victima are dreptul să solicite despăgubiri pentru prejudiciul cauzat ilegal [...]”

37. Legea privind serviciile societății informaționale (*Infoühiskonna teenuse seadus*) prevede următoarele:

Art. 8 – Răspunderea limitată în caz de simplă transmitere a informațiilor și acordarea accesului la rețeaua publică de comunicații de date

„(1) În cazul în care se oferă un serviciu constând în simpla transmitere într-o rețea publică de comunicații de date a unor informații oferite de un destinatar al serviciului sau în acordarea accesului la o rețea publică de comunicații de date, furnizorul serviciului nu este răspunzător

pentru informațiile transmise, cu condiția ca furnizorul:

- 1) să nu inițieze transmiterea;
- 2) să nu selecteze destinatarul transmiterii;
- 3) să nu selecteze sau să modifice informațiile care fac obiectul transmiterii.

(2) Activitățile de transmitere și de furnizare a accesului în sensul alineatului (1) de la prezentul articol includ stocarea automată, intermediară și tranzitorie a informațiilor transmise, atâta timp cât stocarea servește exclusiv pentru executarea transmiterii în rețeaua publică de comunicații de date și cu condiția ca durata stocării să nu depășească timpul necesar transmiterii în mod rezonabil.”

Art. 9 – Răspunderea limitată în caz de stocare temporară a informațiilor în memoria cache

(1) În cazul în care se furnizează un serviciu constând în transmiterea printr-o rețea publică de comunicații de date a informațiilor furnizate de un destinatar al serviciului, furnizorul de servicii nu este responsabil pentru stocarea automată, intermediară și temporară a informațiilor transmise, dacă metoda transmiterii necesită stocare-caching din motive tehnice și stocarea-caching servește exclusiv pentru a face mai eficientă transmiterea mai departe a informațiilor către alți destinatari ai serviciului, la cerere, cu condiția ca:

- 1) furnizorul să nu modifice informația;
- 2) furnizorul să îndeplinească condițiile de acces la informație;
- 3) furnizorul să se conformeze normelor privind actualizarea informației, recunoscute și folosite pe scară largă de întreprinderile din sector;
- 4) furnizorul să nu împiedice folosirea licită a tehnologiei, larg recunoscută și folosită în industrie, în scopul de a obține date privind utilizarea informației;
- 5) furnizorul să acționeze prompt pentru eliminarea informațiilor pe care le-a stocat sau pentru a bloca accesul la acestea de îndată ce ia la cunoștință că informațiile transmise inițial au fost eliminate din rețea ori accesul a fost blocat sau că o instanță, poliția sau o autoritate publică de supraveghere a dispus eliminarea acestora.”

Art. 10 – Răspunderea limitată în caz de furnizare a unui serviciu de stocare a informațiilor

„(1) În cazul în care se oferă un serviciu constând în stocarea informațiilor furnizate de un destinatar al serviciului, furnizorul acelui serviciu nu este responsabil pentru informațiile stocate la cererea unui destinatar al serviciului, cu condiția ca:

- 1) furnizorul să nu aibă cunoștință despre activitatea sau informația ilicită, iar în ceea ce privește acțiunile în despăgubiri, să nu aibă cunoștință de fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitatea sau informația este vădit ilicită;
- 2) furnizorul, de îndată ce ia cunoștință sau își dă seama de faptele prevăzute la subpunctul 1 de la acest alineat, acționează prompt pentru a elimina informațiile sau pentru a bloca accesul la acestea.

(2) Alineatul (1) nu se aplică atunci când destinatarul serviciului acționează sub autoritatea sau sub controlul furnizorului.”

Art. 11 – Absența obligației în materie de supraveghere

„(1) Un furnizor de servicii prevăzute la art. 8-10 din prezenta lege nu are obligația de a supraveghea informațiile în momentul simplei transmiteri a acestora sau al furnizării accesului la acestea, al stocării lor temporare în memoria cache sau al stocării lor la cererea unui destinatar al serviciului, după cum furnizorul de servicii nu are nici obligația de a căuta în mod activ informații sau circumstanțe care indică o activitate ilegală.

(2) Dispozițiile alineatului 1 din prezenta secțiune nu restrâng dreptul unui funcționar însărcinat cu supravegherea să solicite divulgarea unor astfel de informații de către un furnizor de servicii.

(3) Furnizorii de servicii au obligația de a informa prompt autoritățile de supraveghere competente despre presupuse activități ilegale desfășurate sau presupuse informații ilegale furnizate de destinatarii serviciilor lor menționate la art. 8-10 din prezenta lege, precum și obligația de a comunica autorităților competente informații care să permită identificarea destinatarilor serviciilor cu care au încheiat un acord de stocare–hosting.”

38. În hotărârea din 21 decembrie 2005 (cauza nr. 3-2-1-95-05), Curtea Supremă a constatat că, în sensul art. 1047 din Legea privind obligațiile civile, afirmare [*avaldamine*] înseamnă comunicarea unor informații către terți. O persoană care a transmis informații unui editor media [*meediaväljaanne*] poate fi considerată o persoană care a făcut afirmații calomnioase [*avaldaja*], chiar dacă nu este cea care publică articolul [*ajaleheartikli avaldaja*] în cauză. Curtea Supremă a reamintit aceeași poziție în hotărârile ulterioare, de exemplu în hotărârea din 21 decembrie 2010 (cauza nr. 3-2-1-67-10).

39. În mai multe cauze interne, au fost depuse plângeri pentru calomnie, de exemplu, inclusiv împotriva editurii unui ziar și autorului unui articol (hotărârea Curții Supreme din 7 mai 1998 în cauza nr. 3-2-1-61-98), inclusiv împotriva editurii unui ziar și persoanei intervievate (hotărârea Curții Supreme din 1 decembrie 1997 în cauza nr. 3-2-1-99-97), precum și exclusiv împotriva editurii unui ziar (hotărârea Curții Supreme din 30 octombrie 1997 în cauza nr. 3-2-1-123-97 și hotărârea din 10 octombrie 2007 în cauza nr. 3-2-1-53-07).

III. Documente internaționale relevante

A. Consiliul Europei

40. La 28 mai 2003, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a adoptat, la cea de a 840-a ședință a adjuncților miniștrilor, Declarația privind libertatea comunicării pe internet. În partea relevantă se prevăd următoarele:

„Statele Membre ale Consiliului Europei [...] convinse, de asemenea, că este necesar să se limiteze răspunderea furnizorilor de servicii când acționează doar ca simpli transmițători, sau când, de bună-credință, asigură acces sau găzduiesc conținut din partea unei terțe părți;

Reamintind în acest sens Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (Directiva privind comerțul electronic);

Evidențiind că libertatea comunicării pe Internet nu ar trebui să prejudicieze demnitatea umană, drepturile omului și libertățile fundamentale ale altora, în special ale minorilor;

Considerând că trebuie găsit un echilibru între respectarea voinței utilizatorilor Internetului de a nu li se divulga identitatea și necesitatea ca autoritățile de aplicare a legii să poată da de urma celor răspunzători de săvârșirea de infracțiuni; [...]

Principiul 1: Regulile conținutului pentru internet

„Statele membre nu ar trebui să supună conținutul de pe internet unor restricții care le depășesc pe cele aplicate altor mijloace de furnizare de conținut.”

Principiul 3: Absenta unui control prealabil din partea statului

„Autoritățile publice nu ar trebui, prin măsuri generale de blocare sau filtrare, să refuze accesul publicului la informații sau alt tip de comunicare pe Internet, indiferent de frontiere. Aceasta nu împiedică instalarea de filtre de protecție pentru minori, în special în locurile accesibile pentru ei, cum ar fi școli sau biblioteci.

Cu condiția respectării mecanismelor de protecție de la art. 10 § 2 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se pot lua măsuri pentru a impune eliminarea conținutului clar identificabil din internet sau, alternativ, blocarea accesului la acesta, dacă autoritățile naționale competente au luat o decizie provizorie sau finală privind ilegalitatea lui.”

Principiul 6: Răspunderea limitată a furnizorilor de servicii pentru conținutul de pe internet

„Statele membre nu ar trebui să impună furnizorilor de servicii o obligație generală de a supraveghea conținutul de pe internet pentru care oferă acces, pe care îl transmit sau îl stochează, nici de a căuta în mod activ fapte sau circumstanțe care indică o activitate ilegală.

Statele membre ar trebui să se asigure că furnizorii de servicii nu sunt considerați răspunzători pentru conținutul de pe internet atunci când atribuțiile lor sunt limitate, după cum o definește legea națională, la transmiterea informațiilor sau furnizarea accesului la internet.

În cazurile în care atribuțiile furnizorilor de servicii sunt mai largi și aceștia stochează conținut care provine de la terți, statele membre îi pot considera co-răspunzători dacă nu acționează

prompt pentru a înlătura sau bloca accesul la informații sau servicii de îndată ce aceștia iau cunoștință, după cum este definit de către legea națională, de natura lor ilegală, sau în cazul unei acțiuni de despăgubiri, de fapte sau circumstanțe care evidențiază ilegalitatea activității sau informației.

Atunci când se definesc conform legii naționale obligațiile furnizorilor de servicii, după cum au fost menționate în paragraful precedent, trebuie acordată o atenție corespunzătoare respectării libertății de exprimare a celor care au făcut ca informațiile să fie disponibile de la bun început, cât și dreptului corespunzător al utilizatorilor la acele informații.

În toate cazurile, sus-menționatele limitări ale răspunderii nu ar trebui să afecteze posibilitatea de a se interveni cu acțiuni în încetare în cazul în care furnizorii de servicii sunt obligați să înceteze sau să prevină, pe cât posibil, o încălcare a legii.”

Principiul 7: Anonimat

„Pentru a asigura protecția împotriva supravegherii online și a spori libera exprimare a informațiilor și ideilor, statele membre trebuie să respecte voința utilizatorilor de internet de a nu își face cunoscută identitatea. Aceasta nu împiedică statele membre să ia măsuri și să colaboreze pentru a-i descoperi pe cei răspunzători de săvârșirea unor infracțiuni, în conformitate cu legea internă, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și alte acorduri internaționale în domeniile justiției și poliției.”

B. Documente ale Uniunii Europene

1. Directiva 2000/31/CE

41. Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (Directiva privind comerțul electronic) prevede următoarele:

„[...] libera circulație a serviciilor societății informaționale poate fi o reflectare specifică, în legislația comunitară, a unui principiu mai general, și anume libertatea de exprimare, definită la articolul 10 alineatul (1) din Convenția de apărare a drepturilor omului și libertăților fundamentale, ratificată de toate statele membre. Din acest motiv, directivele care reglementează prestarea serviciilor societății informaționale trebuie să garanteze că această activitate poate fi exercitată liber în temeiul articolului menționat, sub singura rezervă a restricțiilor prevăzute la alineatul (2) din același articol și la articolul 46 alineatul (1) din tratat. Prezenta directivă nu aduce atingere normelor și principiilor fundamentale de drept intern privind libertatea de exprimare; [...]

(42) Derogările în materie de răspundere prevăzute în prezenta directivă se referă numai la cazurile în care activitatea furnizorului de servicii în cadrul societății informaționale se limitează la procesul tehnic de exploatare și de a acorda acces la o rețea de comunicații cu privire la care informațiile furnizate prin terți sunt transmise sau stocate temporar, exclusiv în scopul de a îmbunătăți eficacitatea transmiterii. Această activitate are caracter pur tehnic, automat și pasiv, ceea ce implică faptul că furnizorul de servicii ale societății informaționale nu cunoaște și nici nu controlează informațiile transmise sau stocate.

(43) Un furnizor de servicii poate beneficia de derogări pentru «simpla transmitere» și pentru forma de stocare denumită «caching» în cazul în care nu este implicat în nici un fel în informația transmisă. Aceasta presupune, printre altele, că nu modifică informația pe care o transmite. Această cerință nu se referă la manipulările cu caracter tehnic care au loc în cursul transmiterii, deoarece acestea nu alterează integritatea informației conținute în transmitere.

(44) Un furnizor de servicii care colaborează în mod deliberat cu unul dintre destinatarii serviciului său în scopul de a întreprinde acțiuni ilegale depășește activitățile de «simplă transmitere» sau de stocare-caching și, prin urmare, nu poate beneficia de derogări în materie de răspundere prevăzute pentru acest tip de activitate.

(45) Limitările răspunderii furnizorilor de servicii intermediare prevăzute în prezenta directivă nu aduc atingere posibilității de a se interveni cu acțiuni în încetare de diferite tipuri. Aceste acțiuni în încetare pot lua în special forma unor hotărâri ale instanțelor judecătorești sau ale autorităților administrative care impun încetarea oricărei încălcări sau prevenirea acesteia, inclusiv prin înlăturarea informațiilor ilicite sau blocarea accesului la acestea.

(46) Pentru a beneficia de limitarea răspunderii, furnizorul unui serviciu al societății informaționale care constă în stocarea informațiilor trebuie să acționeze rapid pentru înlăturarea informațiilor în cauză sau pentru blocarea accesului la acestea de îndată ce ia cunoștință sau își

dă seama de caracterul ilicit al acestor activități. Este oportun să se procedeze la înlăturarea informațiilor în cauză sau blocarea accesului la acestea cu respectarea principiului libertății de exprimare și a procedurilor stabilite în acest sens la nivel național. Prezenta directivă nu afectează posibilitatea statelor membre de a defini cerințe specifice care trebuie îndeplinite prompt înainte de înlăturarea informațiilor sau de blocare a accesului la acestea.

(47) Statele membre nu pot impune furnizorilor de servicii obligația de supraveghere decât în legătură cu obligațiile cu caracter general. Aceasta nu privește obligațiile de supraveghere aplicabile într-un caz specific și, mai ales, nu afectează deciziile autorităților naționale luate în conformitate cu legislația internă.

(48) Prezenta directivă nu aduce atingere în nici un mod posibilității statelor membre de a cere furnizorilor de servicii care dețin informații furnizate de destinatarii serviciilor lor să acționeze cu precauțiile care sunt de așteptat în mod rezonabil din partea lor și care sunt definite de legislația internă în scopul de a depista și a preveni anumite tipuri de activități ilicite. [...]"

Articolul 1

Obiectiv și sferă de aplicare

„(1) Prezenta directivă își propune să contribuie la buna funcționare a pieței interne prin asigurarea liberei circulații a serviciilor societății informaționale între statele membre. [...]"

Articolul 2

Definiții

„În sensul prezentei directive, următorii termeni au înțelesurile de mai jos:

(a) «servicii ale societății informaționale»: servicii în sensul articolului 1 alineatul (2) din Directiva 98/34/CE astfel cum a fost modificată prin Directiva 98/48/CE;

(b) «furnizor de servicii»: orice persoană fizică sau juridică furnizoare de servicii ale societății informaționale;

(c) «furnizor de servicii stabilit»: furnizor de servicii care desfășoară efectiv o activitate economică utilizând un sediu stabil pe o perioadă nedeterminată. Prezența și folosirea mijloacelor tehnice și a tehnologiilor necesare furnizării serviciului nu constituie, în sine, sediu al prestatorului; [...]"

Secțiunea 4: Răspunderea furnizorilor de servicii intermediari

Articolul 12

„Simpla transmitere” („Mere conduit”)

„(1) În cazul în care un serviciu al societății informaționale constă în transmiterea într-o rețea de comunicații a informațiilor furnizate de un destinatar al serviciului sau în furnizarea accesului la rețeaua de comunicații, statele membre veghează ca furnizorul de servicii să nu fie responsabil pentru informațiile transmise, cu condiția ca furnizorul:

(a) să nu inițieze transmiterea;

(b) să nu selecteze destinatarul transmiterii și

(c) să nu selecteze sau să modifice informațiile care fac obiectul transmiterii.

(2) Activitățile de transmitere și de furnizare a accesului prevăzute la alineatul (1) includ stocarea automată, intermediară și tranzitorie a informațiilor transmise, atâta timp cât stocarea servește exclusiv pentru executarea transmiterii în rețeaua de comunicații și cu condiția ca durata stocării să nu depășească timpul necesar transmiterii în mod rezonabil.

(3) Prezentul articol nu afectează posibilitatea ca o instanță judecătorească sau autoritate administrativă să ceară furnizorului de servicii, în conformitate cu cadrul legislativ din statele membre, să pună capăt unei încălcări sau să o prevină.”

Articolul 13

Stocarea – caching

(1) În cazul în care un serviciu al societății informaționale constă în transmiterea printr-o rețea de comunicații a informațiilor furnizate de un destinatar al serviciului, statele membre veghează ca furnizorul de servicii să nu fie responsabil pentru stocarea automată, intermediară și

temporară a informațiilor transmise, atâta timp cât stocarea servește exclusiv pentru a face mai eficientă transmiterea mai departe a informațiilor către alți destinatari ai serviciului, la cerere, cu condiția ca:

- (a) furnizorul să nu modifice informația;
- (b) furnizorul să îndeplinească condițiile de acces la informație;
- (c) furnizorul să se conformeze normelor privind actualizarea informației, larg recunoscute pe scară largă și folosite de întreprinderile din sector;
- (d) furnizorul să nu împiedice folosirea licită a tehnologiei, larg recunoscută și folosită în industrie, în scopul de a obține date privind utilizarea informației și
- (e) furnizorul să acționeze prompt pentru eliminarea informațiilor pe care le-a stocat sau pentru a bloca accesul la acestea de îndată ce ia la cunoștință că informațiile transmise inițial au fost eliminate din rețea ori accesul a fost blocat sau că o instanță sau o autoritate administrativă a dispus eliminarea informației sau blocarea acesteia.

(2) Prezentul articol nu afectează posibilitatea ca o instanță judecătorească sau o autoritate administrativă să solicite furnizorului de servicii, în conformitate cu cadrul legislativ din statele membre, să pună capăt unei încălcări sau să o prevină.”

Articolul 14 **Stocarea – hosting**

„(1) Statele membre veghează ca atunci când un serviciu al societății informaționale constă în stocarea informațiilor furnizate de un destinatar al serviciului, furnizorul acelui serviciu să nu fie responsabil pentru informațiile stocate la cererea unui destinatar al serviciului, cu condiția ca:

(a) furnizorul să nu aibă cunoștință despre activitatea sau informația ilicită, iar în ceea ce privește acțiunile în daune, să nu aibă cunoștință de fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitatea sau informația este vădit ilicită sau

(b) furnizorul, din momentul în care ia la cunoștință despre acestea, acționează prompt pentru a elimina informațiile sau pentru a bloca accesul la acestea.

(2) Alineatul (1) nu se aplică atunci când destinatarul serviciului acționează sub autoritatea sau sub controlul furnizorului.

(3) Prezentul articol nu afectează posibilitatea ca o instanță judecătorească sau o autoritate administrativă să impună furnizorului de servicii, în conformitate cu cadrul legislativ din statele membre, să pună capăt unei încălcări sau să o prevină și nici nu afectează posibilitatea ca statele membre să instituie proceduri de reglementare a eliminării informațiilor sau blocării accesului la acestea.”

Articolul 15 **Absența obligației generale în materie de supraveghere**

„(1) Statele membre nu trebuie să impună furnizorilor obligația generală de supraveghere a informațiilor pe care le transmit sau le stochează atunci când furnizează serviciile prevăzute la articolele 12, 13 și 14 și nici obligația generală de a căuta în mod activ fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitățile sunt ilicite.

(2) Statele membre pot institui obligația furnizorilor de servicii ale societății informaționale de a informa prompt autoritățile publice competente despre presupuse activități ilicite pe care le-ar desfășura destinatarii serviciilor lor ori despre presupuse informații ilicite pe care aceștia le-ar furniza sau obligația de a comunica autorităților competente, la cererea acestora, informații care să permită identificarea destinatarilor serviciilor cu care au încheiat un acord de stocare – hosting.”

2. Directiva 98/34/CE astfel cum a fost modificată prin Directiva 98/48/CE

42. Directiva 98/34/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 iunie 1998 de stabilire a unei proceduri pentru furnizarea de informații în domeniul standardelor și reglementărilor tehnice, astfel cum a fost modificată prin Directiva 98/48/CE, prevede următoarele:

Articolul 1

„În sensul prezentei directive, termenii utilizați au următoarele înțelesuri: [...]

(2) «serviciu» – orice serviciu al societății informaționale, adică orice serviciu prestat în mod normal în scopul obținerii unei remunerații, la distanță, prin mijloace electronice și la solicitarea individuală a beneficiarului serviciului.

În sensul prezentei definiții:

- «la distanță» înseamnă că serviciul este prestat fără ca părțile să fie prezente simultan;

- «prin mijloace electronice» înseamnă că serviciul este transmis inițial și primit la destinație prin intermediul echipamentului electronic pentru prelucrarea (inclusiv arhivarea digitală) și stocarea datelor, și este transmis integral, transferat și recepționat prin cablu, radio, mijloace optice sau alte mijloace electromagnetice;

- «la solicitarea individuală a beneficiarului serviciilor» înseamnă că serviciul este prestat prin transmiterea datelor în urma solicitării individuale.

În anexa V este prezentată o listă indicativă de servicii care nu fac obiectul prezentei definiții.

Prezenta directivă nu se aplică:

— serviciilor de radiodifuziune;

— serviciilor de difuzare a emisiunilor de televiziune prevăzute la litera (a) din Directiva 89/552/CEE.”

3. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene

43. În hotărârea din 23 martie 2010 [cauzele conexe C-236/08—C-238/08 *Google France și Google* (2010) Culegerea de jurisprudență a CJUE I-2417], Curtea de Justiție a Uniunii Europene a considerat că, pentru a verifica dacă răspunderea furnizorului serviciului de referențiere ar putea fi limitată în temeiul art. 14 din Directiva 2000/31, trebuie să se examineze dacă rolul exercitat de furnizorul respectiv este neutru, întrucât comportamentul său este pur tehnic, automat și pasiv, presupunând lipsa cunoașterii sau a controlului datelor pe care le stochează. Art. 14 din Directiva privind comerțul electronic trebuie interpretat în sensul că norma prevăzută la acest articol se aplică furnizorului unui serviciu de referențiere pe internet atunci când acest furnizor nu a jucat un rol activ de natură să îi confere o cunoaștere sau un control al datelor stocate. Dacă acesta nu a jucat un astfel de rol, furnizorul respectiv nu poate fi ținut răspunzător pentru datele pe care le-a stocat la cererea unei persoane care publică anunțuri, cu excepția cazului în care, luând cunoștință de caracterul ilicit al acestor date sau de activitățile persoanei care publică anunțuri, acesta nu a acționat în mod prompt pentru înlăturarea ori pentru blocarea accesului la datele respective.

44. În hotărârea din 12 iulie 2011 [cauza C-324/09 *L'Oréal și alții* 2011)], Curtea de Justiție a Uniunii Europene a dispus că art. 14 alineatul (1) din Directiva 2000/31/CE trebuie interpretat în sensul că se aplică operatorului unei piețe online în cazul în care acesta nu a jucat un rol activ care să îi fi permis să aibă o cunoaștere sau un control al datelor stocate. Operatorul menționat joacă un astfel de rol atunci când acordă asistență constând în special în optimizarea prezentării ofertelor de vânzare în cauză sau în promovarea acestora. Dacă operatorul pieței online nu a jucat un rol activ în sensul vizat la paragraful anterior și, în consecință, furnizarea de servicii intră în domeniul de aplicare al art. 14 alineatul (1) din Directiva 2000/31, într-o cauză în care s-ar putea pronunța obligarea la plata de daune interese, operatorul amintit nu se poate prevala totuși de exonerarea de răspundere prevăzută de această dispoziție în cazul în care a avut cunoștință de fapte sau de împrejurări pe baza cărora un operator economic diligent ar fi trebuit să remarce nelegalitatea ofertelor de vânzare în cauză și, în ipoteza unei astfel de cunoștințe, nu a acționat prompt în conformitate cu alineatul (1) litera (b) al art. 14 din Directiva 2000/31.

45. În hotărârea din 24 noiembrie 2011 [cauza C-70/10 *Scarlet Extended* (2011)], Curtea de Justiție a Uniunii Europene a dispus că nu se poate adresa unui furnizor de acces la internet o somație de a institui un sistem de filtrare a tuturor comunicațiilor electronice care circulă prin intermediul serviciilor sale, în special prin folosirea programelor informatice „peer-to-peer” care se aplică, fără deosebire, întregii sale clientele, cu titlu preventiv, pe cheltuiala sa exclusivă și pentru perioadă nelimitată, apt să identifice în cadrul rețelei acestui furnizor circulația de fișiere electronice care conțin o operă muzicală, cinematografică sau audiovizuală cu privire la care solicitantul pretinde că deține drepturi de proprietate intelectuală în vederea blocării transferului de fișiere al căror schimb aduce atingere dreptului de autor.

Cu privire la pretinsa încălcare a art. 10 din Convenție

46. Societatea reclamantă s-a plâns că faptul că a fost declarată răspunzătoare pentru comentariile scrise de cititorii portalului internet de știri care i-au încălcat libertatea de exprimare astfel cum este prevăzută la art. 10 din Convenție, redactat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

47. Guvernul a contestat acest argument.

A. Cu privire la admisibilitate

48. Guvernul a subliniat că, potrivit societății reclamante, aceasta nu fusese nici autorul, nici nu a făcut publice comentariile calomnioase. Guvernul a remarcat că, dacă Curtea ar împărtăși această opinie, cererea ar fi incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției deoarece Convenția nu apără libertatea de exprimare nici a autorului, nici a persoanei care face publice asemenea afirmații. Societatea reclamantă nu se putea considera victima unei încălcări a libertății de exprimare a persoanelor ale căror comentarii au fost șterse. Cu toate acestea, Guvernul consideră că, în fapt, societatea reclamantă a făcut publice comentariile calomnioase.

49. Societatea reclamantă a contestat acest argument. Aceasta a declarat că faptul de a-i impune obligația menținerii unei politici de cenzură preventivă asupra exercitării libertății de exprimare a terților încălca totodată libertatea ei de exprimare, respectiv libertatea de a comunica informații create și publicate de terți.

50. Curtea reține că, întrucât societatea reclamantă a fost dată în judecată pentru calomnie în legătură cu comentariile scrise în portalul ei internet, aceasta era considerată că publică comentariile (sau editor – termenii estonieni *avaldama/avaldaja* înseamnă atât a aduce la cunoștința publicului/persoana care aduce la cunoștința publicului, cât și a edita/editor; a se vedea, de exemplu, *supra* pct. 35 și 38) alături de autorii acestora și declarată răspunzătoare pentru incapacitatea de a împiedica divulgarea sau de a șterge din proprie inițiativă comentariile ilicite. Societatea a fost obligată de instanțele interne să plătească reclamantului despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit. Astfel, societatea reclamantă a fost afectată în mod direct de deciziile instanțelor interne. Curtea consideră că plângerea societății reclamante are legătură cu libertatea de exprimare și intră sub incidența art. 10 din Convenție. În consecință, excepția ridicată de Guvern trebuie respinsă.

51. Curtea constată, de asemenea, că prezenta cerere nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. Aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

a) Societatea reclamantă

52. Societatea reclamantă a susținut că a suferit o ingerință în libertatea sa de exprimare din partea instanțelor interne (dreptul de a comunica informații). Aceasta a declarat că a fost obligată să-și modifice complet modelul de afaceri și constrânsă să supravegheze fiecare comentariu scris în portalul de știri – până la 10 000 de comentarii zilnic. Deși anumite proceduri tehnice și manuale fuseseră deja aplicate anterior hotărârii Curții Supreme, amplexarea activității respective și efectele ei juridice se modificaseră considerabil ca urmare a hotărârii în cauză.

53. Societatea reclamantă a afirmat că ingerința în libertatea sa de exprimare nu fusese „prevăzută de lege”. Aceasta a afirmat că prevederile Codului civil invocate de Curtea Supremă conțineau o obligație negativă de a nu publica informații calomnioase. În opinia societății reclamante, legislația internă nu îi impunea nicio obligație de a pre-supraveghea întregul conținut publicat de terți.

Interpretarea dată de instanțele interne legislației relevante nu îndeplinea cerința de previzibilitate. Societatea reclamantă a mai afirmat că răspunderea furnizorilor de servicii pentru publicarea conținutului aparținând unui terț era limitată în conformitate cu Directiva UE privind comerțul electronic, transpusă în ordinea internă estoniană ca Legea privind serviciile societății informaționale.

54. Societatea reclamantă a admis că reputația și drepturile lui L. au avut de suferit în prezenta cauză. Aceasta considera însă că autorii comentariilor erau răspunzători pentru posibila încălcare a drepturilor lui L. Faptul de a considera răspunzătoare societatea reclamantă nu urmărea niciun scop legitim.

55. Societatea reclamantă a afirmat că restrângerea libertății sale de exprimare nu era necesară într-o societate democratică. Aceasta a precizat că articolul pe care l-a publicat fusese echilibrat și că, prin urmare, comentariile concepute și scrise de autorii lor nu fuseseră provocate sau declanșate de acțiunile societății reclamante. Aceasta a afirmat că era suficientă apărarea drepturilor persoanelor printr-un sistem bicomponent – în primul rând prin sistemul de raportare și eliminare folosit de furnizorul de servicii, iar în al doilea rând prin posibilitatea formulării unei plângeri împotriva autorilor comentariilor.

56. Făcând trimitere la cauzele *Google France și Google și L'Oréal și alții* ale Curții de Justiție a Uniunii Europene, societatea reclamantă a afirmat că nu jucase un „rol activ”, ci doar stocase comentarii pe serverul său, a stabilit termenii și condițiile serviciului oferit, fusese remunerată (indirect) pentru serviciul respectiv și oferise informații generale clienților săi (cititori, autori ai comentariilor).

57. Societatea reclamantă a mai făcut trimitere la Declarația privind libertatea comunicării pe internet și art. 15 din Directiva privind comerțul electronic, susținând că un serviciu gazdă nu era obligat să urmărească sau să monitorizeze materialul găzduit. O obligație atât de copleșitoare era contrară libertății de exprimare și de informare. Faptul că societatea reclamantă a acționat prompt și a aplicat diverse proceduri tehnice și manuale pentru a reduce numărul comentariilor ilegale din secțiunea de comentarii din portal nu ar trebui să însemne că era răspunzătoare pentru conținutul ilegal publicat de terți. Altminteri, serviciile gazdă care nu au luat niciun fel de măsuri pentru eliminarea materialului ilegal ar fi încurajate, iar serviciile gazdă diligente ar fi pedepsite.

58. În concluzie, societatea reclamantă a afirmat că nu făcuse decât să joace un rol pasiv în găzduirea comentariilor; nu avusese cunoștință activă de comentariile ilicite, nu fusese și nici nu ar fi trebuit să fie informată de comentariile ilicite anterior sesizării făcute de L., în urma căreia societatea reclamantă a șters prompt comentariile. Prin urmare, societatea reclamantă a acționat în conformitate cu standardele ce trebuie respectate de un operator economic diligent, iar libertatea sa de a comunica informații prin intermediul secțiunii de comentarii din portalul ei de știri suferise o ingerință disproporționată.

b) Guvernul

59. Guvernul a declarat că Delfi era în continuare unul dintre cele mai extinse portaluri de internet din Estonia. Articolele publicate de acesta erau comentate pe larg, iar persoanele puteau scrie comentarii fără să-și decline identitatea. Prin urmare, Guvernul a respins argumentul societății reclamante conform căruia a fost nevoită să-și schimbe modelul de afaceri. Mai mult, Guvernul a subliniat că societatea reclamantă a admis totodată că supraveghea comentariile din inițiativă proprie în unele situații anterior acțiunii care a condus la prezenta cerere.

60. Guvernul a afirmat că obligația de a preveni vătămarea altor persoane are un temei clar în lege și a fost confirmată de jurisprudența amplă (a se vedea *supra*, pct. 31-39). O publicație media era de regulă răspunzătoare pentru materialul publicat, iar răspunderea acesteia nu putea fi ocolită printr-o exonerare de răspundere publicată de societatea reclamantă, deoarece – în temeiul Legii privind obligațiile civile – un acord care împiedica sau restrângea răspunderea pentru prejudiciul cauzat ilegal era nul. În temeiul legislației interne, autorii și proprietarii publicațiilor media răspund solidar.

61. Guvernul a susținut că, din moment ce publicarea comentariilor se afla sub controlul societății reclamante și, în practică, Delfi exercita și un control parțial, aceasta era obligată să protejeze reputația altor persoane, iar restricția aplicată avea un scop legitim în raport cu societatea reclamantă.

62. Guvernul a argumentat că restricția era necesară într-o societate democratică. În prezenta cauză, judecățile de valoare vulgare, injurioase și degradante exprimate în comentarii nu aveau niciun temei faptic rezonabil. Prin urmare, comentariile nu conțineau nimic care să-l oblige pe administratorul portalului să facă vreun demers pentru a verifica veracitatea lor. Din moment ce Delfi nu a șters din proprie inițiativă comentariile scrise și cu siguranță știa că acestea erau ilicite, instanțele estoniene au constatat în mod corect că omisiunea lui Delfi era ilicită. Exonerarea de răspundere, care preciza că comentariile nu exprimă opinia societății reclamante și că autorii comentariilor sunt răspunzători pentru conținutul lor, nu o scutește pe societatea reclamantă de răspundere.

63. Guvernul a afirmat că a impune părților potențial vătămate obligația de a supraveghea comentariile și de a raporta administratorului portalului comentariile injurioase nu era nici suficientă, nici justificată. Sistemul nu asigura o protecție suficientă a drepturilor terților, după cum o

demonstrează circumstanțele prezentei cauze. Orice informație comunicată pe internet se răspândește atât de repede încât, până să se șteargă în cele din urmă comentariile nepotrivite, interesul publicului față de știrea respectivă și comentariile scrise la aceasta scade. Măsurile luate după câteva săptămâni sau chiar zile pentru apărarea reputației unei persoane nu mai erau suficiente deoarece comentariile injurioase ori ilicite au ajuns deja în atenția publicului și au cauzat un prejudiciu. Din moment ce controlarea internetului este o sarcină imposibilă pentru o persoană obișnuită, partea care deține controlul asupra unui portal specific avea datoria de a lua măsuri dacă se impunea prevenirea încălcării drepturilor personalității.

64. Guvernul a observat că Estonia a optat să angajeze, în cazurile de calomnie, răspunderea civilă în condiții mai puțin restrictive decât răspunderea penală. Cu toate acestea, chiar dacă o instanță care soluționa o cauză civilă reușea să identifice adresa IP a unui calculator și adresa fizică a acelui calculator, era extrem de dificilă identificarea persoanei care într-adevăr a scris comentariul. Astfel, întrucât Delfi nu identifica autorii comentariilor, era mai dificil pentru persoana vătămată să sesizeze instanțele interne în privința autorilor anonimi ai comentariilor. Mai mult, Guvernul a considerat că promulgarea de către stat a unei reglementări privind identificarea obligatorie a autorilor comentariilor într-un portal internet ar constitui o ingerință excesivă. Astfel, constituia o măsură mai adecvată și proporțională în acțiunile civile să fie angajată o răspundere mai mare (solidară) pentru calomnie proprietarului unui portal care furniza servicii de conținut. Guvernul a subliniat, în acest context, că Delfi era o societate cu scop lucrativ care îi invitase pe vizitatorii portalului să comenteze articolele publicate fără să îi identifice pe autorii comentariilor. Totodată, veniturile încasate depindeau de anunțurile publicitare afișate în portal care, la rândul lor, depindeau de numărul comentariilor. Guvernul a făcut trimitere la constatarea instanțelor interne, conform căreia Delfi nu acționase cu promptitudinea necesară în comerț – nu luase măsuri care să prevină riscul încălcării drepturilor altor persoane. Totodată, instanțele interne nu au hotărât modul în care Delfi ar trebui să se achite de obligațiile sale, lăsând chestiunea în seama societății reclamante și considerând că existau mai multe proceduri în acest sens.

65. Guvernul a afirmat că societatea reclamantă nu era un furnizor de servicii de stocare-hosting în sensul Legii privind serviciile societății informaționale în momentul publicării comentariilor scrise la articolele publicate de Delfi. Un furnizor de servicii de stocare-hosting oferea doar un serviciu de stocare a datelor, în timp ce datele stocate, inserarea, ștergerea și conținutul acestora (inclusiv capacitatea de a îndepărta sau modifica datele stocate) rămâneau sub controlul utilizatorilor serviciului. În mediul comentariilor ținând de Delfi, cei care scriau comentarii pierdeau controlul asupra comentariilor de îndată ce le trimiteau, iar autorii acestora nu puteau modifica sau șterge propriile comentarii. Astfel, Delfi nu era un intermediar tehnic în privința comentariilor, ci un furnizor de servicii de conținut. Acesta modifica și ștergea comentarii după necesitate, și mai făcuse așa ceva anterior pronunțării hotărârii Curții Supreme, jucând așadar un rol activ de natură să îi asigure cunoștințe, sau control, în legătură cu datele aferente comentariilor scrise la articole. Faptul că Delfi luase măsuri să minimizeze comentariile injurioase, de exemplu prin verificare, demonstra că Delfi era de fapt conștientă de răspunderea sa.

66. Guvernul a mai subliniat că respectivele comentarii nu constituiau un atac împotriva societății menționate, ci îl vizau personal pe un membru al comitetului de supraveghere al acesteia și, prin urmare, nu puteau fi justificate prin exercitarea de către presă a rolului său de „gardian public”. Comentariile recuseseră la un limbaj injurios și nestăpânit și depășiseră limita general acceptabilă de exagerare sau provocare; acestea nu încurajaseră o dezbatere publică rezonabilă.

67. În ultimul rând, Guvernul considera că suma pe care societatea reclamantă a fost obligată să o plătească lui L. drept despăgubire pentru prejudiciul moral (echivalând cu 320 EUR) nu avusese un „efect descurajator” asupra libertății de exprimare.

2. Argumentele terțului intervenient

68. Helsinki Foundation for Human Rights din Varșovia a oferit o analiză asupra legislației poloneze privind răspunderea pentru publicarea materialelor pe internet. Fundația a remarcat că jurisprudența poloneză este inconsecventă. În unele cauze, portalurile de știri nu au fost declarate răspunzătoare pentru comentariile scrise de cititori; în alte cauze, titularii de bloguri sau administratorii de forumuri au fost ținuti răspunzători pentru comentariile terților. Fundația Helsinki a reamintit că o cenzură prealabilă este o măsură extrem de restrictivă și a mai menționat o serie de probleme legate de procedura de raportare și eliminare, care necesita o reglementare mai exactă.

3. Motivarea Curții

a) Existența unei ingerințe

69. Curtea observă că punctele centrale ale argumentelor părților difereau cu privire la rolul societății reclamante în prezenta cauză. Guvernul era de părere că societatea reclamantă trebuia

considerată ca fiind autorul publicării comentariilor calomnioase, în vreme ce societatea reclamantă considera că acele comentarii fuseseră făcute publice de terți, iar libertatea societății reclamante de a comunica informații suferise o ingerință (a se vedea *supra*, pct. 48 și 49). Indiferent de rolul exact ce trebuie atribuit activităților societății reclamante, părțile nu contestă, în fond, faptul că deciziile instanțelor interne cu privire la societatea reclamantă constituiau o ingerință în libertatea acestora de exprimare garantată prin art. 10 din Convenție. Curtea nu are niciun motiv să decidă contrariul (a se vedea, de asemenea, *supra* pct. 50).

70. O astfel de ingerință în dreptul societății reclamante la libertate de exprimare trebuie să fie „prevăzută de lege”, să aibă unul sau mai multe scopuri legitime în raport cu art. 10 § 2 și să fie „necesară într-o societate democratică”.

b) Prevăzută de lege

71. Curtea reamintește că o normă nu poate fi considerată „lege” în sensul art. 10 § 2 decât dacă este formulată cu suficientă precizie pentru a permite cetățeanului să își reglementeze conduita; acesta trebuie să fie în măsură – la nevoie, cu ajutorul unor îndrumări corespunzătoare – să prevadă, într-un grad rezonabil în acele circumstanțe, consecințele pe care o acțiune le poate avea. Acele consecințe nu trebuie neapărat să fie previzibile cu certitudine absolută. Deși certitudinea este de dorit, aceasta poate avea drept consecință o rigiditate excesivă, iar legea trebuie să fie capabilă să țină pasul cu evoluția circumstanțelor. În consecință, numeroase legi sunt formulate inevitabil în termeni care, într-o mai mare sau mică măsură, sunt vagi și a căror interpretare și aplicare constituie chestiuni de practică [a se vedea, de exemplu, *Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței* (MC), nr. 21279/02 și 36448/02, pct. 41, CEDO 2007-IV].

72. Curtea mai reamintește că sfera noțiunii de previzibilitate depinde în mare măsură de conținutul textului în litigiu, domeniul pe care este menit să îl acopere, precum și numărul și statutul acelorora cărora li se adresează. O lege poate totuși să îndeplinească cerința de previzibilitate chiar dacă persoana în cauză trebuie să obțină consilierea juridică adecvată pentru a evalua, într-o măsură rezonabilă în acele circumstanțe, consecințele pe care o acțiune le poate avea. Acest lucru este cu atât mai adevărat în legătură cu persoanele care desfășoară o activitate profesională, care sunt obișnuite cu obligația de a acționa cu un nivel ridicat de precauție atunci când își exercită meseria. În acest context, este de așteptat din partea acestor persoane să fie foarte atente când evaluează riscurile pe care le implică o asemenea activitate (a se vedea *Lindon, Otchakovsky-Laurens și July, loc. cit.*, cu referirile suplimentare la *Cantoni împotriva Franței*, 15 noiembrie 1996, pct. 35, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-V, și *Chauvy și alții împotriva Franței*, nr. 64915/01, pct. 43-45, CEDO 2004-VI).

73. Curtea observă că, în prezenta cauză, opiniile părților erau diferite cu privire la măsura în care ingerința în libertatea de exprimare a societății reclamante era „prevăzută de lege”. Societatea reclamantă a afirmat că legislația internă nu implica o obligație pozitivă de supraveghere prealabilă a conținutului publicat de terți și că răspunderea ei era limitată conform Directivei UE privind comerțul electronic. Guvernul a făcut trimitere la prevederile relevante ale Codului civil și la jurisprudența internă, conform căreia publicațiile media erau răspunzătoare pentru propriile publicații împreună cu autorii acestora.

74. Referitor la argumentul societății reclamante că răspunderea ei era limitată în conformitate cu Directiva UE privind comerțul electronic și cu Legea privind serviciile societății informaționale, Curtea reține că instanțele interne au constatat că activitățile societății reclamante nu intrau sub incidența acestor reglementări. Curtea reamintește în acest context că nu are sarcina să se substituie instanțelor interne. Este în primul rând sarcina autorităților naționale, în special a instanțelor, să rezolve problemele de interpretare a legislației interne. Rolul Curții este limitat la a stabili dacă efectele acestei interpretări sunt compatibile cu Convenția (a se vedea, printre altele, *Pérez de Rada Cavanilles împotriva Spaniei*, 28 octombrie 1998, pct. 43, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-VIII).

75. De asemenea, Curtea reține că, în temeiul dispozițiilor relevante din Constituție, Codul civil (principii generale) și Legea privind obligațiile civile (a se vedea *supra*, pct. 31-36), astfel cum au fost interpretate și aplicate de instanțele interne, societatea reclamantă era considerată răspunzătoare pentru publicarea comentariilor calomnioase. Deși aceste dispoziții sunt destul de generale și nu sunt la fel de detaliate în comparație cu, de exemplu, Legea privind serviciile societății informaționale (a se vedea *supra*, pct. 37), Curtea are convingerea că acestea, împreună cu jurisprudența relevantă, au stabilit clar că un editor mass media este răspunzător pentru declarațiile calomnioase făcute în publicația media proprie. Faptul că, în prezenta cauză, s-a constatat că publicarea articolelor și comentariilor într-un portal internet echivalează totodată cu activitatea jurnalistică și că administratorul portalului în calitate de întreprinzător echivalează cu un editor se poate considera, în opinia Curții, ca o aplicare a legislației privind răspunderea civilă delictuală în vigoare într-un domeniu nou corespunzător noilor tehnologii (a se compara, de exemplu, *Bernh Larsen Holding AS și alții împotriva Norvegiei*, nr. 24117/08, pct. 126, 14 martie 2013, în care Curtea nu a constatat niciun motiv să pună

la îndoială interpretarea dată de instanța internă, conform căreia dispozițiile legale concepute inițial în legătură cu documentele în format tipărit sunt considerate aplicabile totodată documentelor stocate în format electronic). Asta nu înseamnă că respectivele dispoziții din Codul civil nu constituiau un temei legal suficient de clar pentru angajarea răspunderii societății reclamante sau că o clarificare graduală a normelor legale era considerată nelegală (a se compara, *mutatis mutandis*, *Radio France și alții împotriva Franței*, nr. 53984/00, pct. 20 și 30, CEDO 2004-II). Într-adevăr, prevederile legale generale pot determina o mai bună adaptare la evoluția circumstanțelor decât tentativele de a concepe norme detaliate [a se vedea, comparativ, *Times Newspapers Ltd împotriva Regatului Unit (nr. 1 și 2)*, nr. 3002/03 și 23676/03, pct. 20, 21 și 38, CEDO 2009, în care „norma privind publicarea pe Internet” avea ca temei o normă datând inițial din 1849, și *Redacția Pravoye Delo și Shtekel împotriva Ucrainei*, nr. 33014/05, pct. 60-68, CEDO 2011 (fragmente), în care lipsa referirilor la publicațiile de pe internet din legea privind mass media, altminteri destul de detaliată, a ridicat o problemă de legalitate în temeiul art. 10 din Convenție].

76. În consecință, Curtea constată că, în calitatea ei de editor profesionist, societatea reclamantă ar fi trebuit măcar să cunoască legislația și jurisprudența și ar fi putut totodată să solicite consiliere juridică. Curtea observă în acest context că portalul de știri Delfi este unul dintre cele mai importante din Estonia și că această reputație se datorează parțial comentariilor scrise în secțiunea de comentarii a acestuia. Astfel, Curtea consideră că societatea reclamantă se afla în posibilitatea de a evalua riscurile legate de activitățile ei și că aceasta ar fi trebuit să fie capabilă să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele pe care acestea le-ar putea avea. Prin urmare, Curtea constată că ingerința în litigiu era „prevăzută de lege” în sensul art. 10 § 2 din Convenție.

c) Scop legitim

77. Curtea consideră că restrângerea libertății de exprimare a societății reclamante a urmărit scopul legitim de a proteja reputația și drepturile altora. Curtea reține argumentul societății reclamante referitor la răspunderea autorilor reali ai comentariilor. Cu toate acestea, în opinia Curții, faptul că și autorii reali erau, în principiu, răspunzători nu exclude scopul legitim al considerării societății reclamante ca fiind răspunzătoare pentru orice prejudiciu adus reputației și drepturilor altora. Întrebarea dacă drepturile societății reclamante prevăzute la art. 10 au fost restricționate excesiv în prezenta cauză prin considerarea acesteia ca fiind răspunzătoare pentru comentariile scrise de terți este de fapt aceeași dacă restrângerea a fost „necesară într-o societate democratică”, care va fi analizată în cele ce urmează.

d) Măsură necesară într-o societate democratică

i) Principii generale

78. Principiile fundamentale care stau la baza întrebării dacă o ingerință în libertatea de exprimare este „necesară într-o societate democratică” sunt consacrate în jurisprudența Curții și au fost rezumate după cum urmează [a se vedea, printre altele hotărâri, *Hertel împotriva Elveției*, 25 august 1998, pct. 46, Culegere de hotărâri și decizii 1998-VI; *Steel și Morris împotriva Regatului Unit*, nr. 68416/01, pct. 87, CEDO 2005-II; *Mouvement raëlien suisse împotriva Elveției* (MC), nr. 16354/06, pct. 48, CEDO 2012 (fragmente); *Animal Defenders International împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 48876/08, pct. 100, 22 aprilie 2013]:

„i. Libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, una dintre condițiile primordiale ale evoluției sale și ale dezvoltării fiecărei persoane. Sub rezerva art. 10 § 2, aceasta este valabilă nu numai în ceea ce privește «informațiile» sau «ideile» acceptate ori considerate drept inofensive sau indiferente, ci și pentru cele care rănesc, șochează sau neliniștesc: acest lucru este impus de pluralism, toleranță și mentalitatea deschisă, fără de care nu există o «societate democratică». În forma consacrată la art. 10, aceasta este însoțită de excepții care [...] necesită totuși o interpretare strictă, iar necesitatea de a o restrânge trebuie să fie stabilită în mod convingător [...]

ii. În sensul art. 10 § 2, adjectivul «necesar» implică o «nevoie socială imperioasă». Statele contractante beneficiază de o anumită marjă de apreciere pentru a hotărî cu privire la existența unei asemenea nevoi, însă aceasta este dublată de un control european privind în același timp legislația și deciziile prin care este aplicată, chiar și atunci când sunt emise de o instanță independentă. Prin urmare, Curtea are competența de a se pronunța în ultimă instanță cu privire la aspectul dacă o «restricție» este compatibilă cu libertatea de exprimare protejată la art. 10.

iii. Atunci când își exercită controlul, Curtea nu are sarcina de a se substitui instanțelor interne competente, ci de a verifica, din perspectiva art. 10, deciziile pe care acestea le-au pronunțat în virtutea puterii lor de apreciere. Nu rezultă că aceasta trebuie să se limiteze la a stabili dacă

statul pârât s-a folosit de această putere cu bună-credință, cu grijă și în mod rezonabil: ingerința în litigiu trebuie considerată în lumina cauzei în ansamblu pentru a stabili dacă aceasta era «proporțională cu scopul legitim urmărit» și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt «relevante și suficiente» [...] Astfel, Curtea trebuie să se convingă că autoritățile naționale au aplicat norme conforme principiilor consacrate la art. 10, bazându-se, în plus, pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante [...]»

79. Mai mult, Curtea reamintește funcția esențială pe care presa o îndeplinește într-o societate democratică. Deși presa nu trebuie să depășească anumite limite, în special în ceea ce privește reputația și drepturile altora și necesitatea de a preveni divulgarea de informații confidențiale, sarcina sa este totuși de a comunica – într-un mod compatibil cu obligațiile și responsabilitățile sale – informații și idei cu privire la toate chestiunile de interes public [a se vedea *Jersild împotriva Danemarcei*, 23 septembrie 1994, pct. 31, seria A nr. 298; *De Haes și Gijssels împotriva Belgiei*, 24 februarie 1997, pct. 37, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-I; *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), nr. 21980/93, pct. 58, CEDO 1999-III]. În plus, Curtea este conștientă de faptul că libertatea jurnalistică include, de asemenea, posibilul recurs la o doză de exagerare sau chiar de provocare (a se vedea *Prager și Oberschlick împotriva Austriei*, 26 aprilie 1995, pct. 38, seria A nr. 313, și *Bladet Tromsø și Stensaas*, citată anterior, pct. 59). Limitele criticii acceptabile sunt mai stricte în cazul unei persoane particulare decât în cazul politicienilor sau guvernelor (a se vedea, de exemplu, *Castells împotriva Spaniei*, 23 aprilie 1992, pct. 46, seria A nr. 236; *Incal împotriva Turciei*, 9 iunie 1998, pct. 54, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-IV; *Tammer împotriva Estoniei*, nr. 41205/98, pct. 62, CEDO 2001-I).

80. Curtea reamintește faptul că dreptul la protecția reputației este un drept protejat de art. 8 din Convenție ca parte a dreptului la respectarea vieții private [a se vedea *Chauvy și alții*, citată anterior, pct. 70; *Pfeifer împotriva Austriei*, nr. 12556/03, pct. 35, 15 noiembrie 2007; *Polanco Torres și Movilla Polanco împotriva Spaniei*, nr. 34147/06, pct. 40, 21 septembrie 2010]. Cu toate acestea, pentru ca art. 8 să aibă efect, atacul asupra reputației persoanei trebuie să fie de o anumită gravitate și de o manieră care aduce atingere exercitării de către persoană a dreptului la respectarea vieții private [a se vedea, *A. împotriva Norvegiei*, nr. 28070/06, pct. 64, 9 aprilie 2009; *Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), nr. 39954/08, pct. 83, 7 februarie 2012].

81. Atunci când se examinează dacă este necesară o ingerință în libertatea de exprimare într-o societate democratică în scopul „protejării reputației sau drepturilor altora”, Curtea poate fi nevoită să stabilească dacă autoritățile au realizat un echilibru just în cadrul apărării a două valori garantate de Convenție care pot intra în conflict una cu cealaltă în unele cazuri, și anume - pe de o parte - libertatea de exprimare, apărată prin art. 10, și - pe de altă parte - dreptul la respectarea vieții private, consacrat prin art. 8 (a se vedea *Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței*, nr. 71111/01, pct. 43, 14 iunie 2007; *MGN Limited împotriva Regatului Unit*, nr. 39401/04, pct. 142, 18 ianuarie 2011; *Axel Springer AG*, citată anterior, pct. 84).

82. Curtea a constatat că, în principiu, drepturile garantate prin art. 8 și art. 10 merită aceeași respectare, iar soluția pronunțată într-o cerere nu ar trebui, în principiu, să depindă de faptul că a fost introdusă la Curte în temeiul art. 10 din Convenție de către editorul unui articol calomnios ori în temeiul art. 8 din Convenție de către persoana vizată în articol. În consecință, marja de apreciere ar trebui, în principiu, să fie aceeași în ambele cazuri [a se vedea *Axel Springer AG*, citată anterior, pct. 87, și *Von Hannover împotriva Germaniei* (nr. 2) [(MC), nr. 40660/08 și 60641/08, pct. 106, CEDO 2012, cu trimiterile suplimentare la cauzele *Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS)*, citată anterior, pct. 41; *Timciuc împotriva României* (dec.), nr. 28999/03, pct. 144, 12 octombrie 2010; *Mosley împotriva Regatului Unit*, nr. 48009/08, pct. 111, 10 mai 2011].

83. Curtea a considerat că, în cazul în care se pun în balanță libertatea de exprimare și dreptul la respectarea vieții private, criteriile relevante în exercițiul de punere în balanță includ următoarele elemente: contribuția la o dezbatere de interes general; notorietatea persoanei vizate; obiectul reportajului; comportamentul anterior al persoanei în cauză; modalitatea de obținere a informațiilor și veridicitatea acestora; conținutul, forma și consecințele publicării; gravitatea sancțiunii impuse [a se vedea *Axel Springer AG*, citată anterior, pct. 89-95, și *Von Hannover* (nr. 2), citată anterior, pct. 108-113].

ii) Aplicarea principiilor în prezenta cauză

84. Revenind la prezenta cauză, Curtea reține pentru început că nu se contestă natura calomnioasă a comentariilor scrise de cititori ca reacție la articolul de știri publicat în portalul internet de știri al societății reclamante. Într-adevăr, societatea reclamantă a șters prompt comentariile de îndată ce a fost sesizată de partea vătămată și le-a descris ca „ilicite” și „contrare legii” în fața Curții. Opiniile părților diferă însă cu privire la măsura în care răspunderea civilă a societății reclamante pentru comentariile calomnioase constituia o ingerință disproporționată în libertatea de exprimare a acesteia. Altfel spus, se ridică întrebarea dacă obligația societății reclamante, astfel cum a fost

stabilită de instanțele interne, de a se asigura că un comentariu scris în portalul internet nu încalcă drepturile personalității ale terților era conformă cu garanțiile prevăzute la art. 10 din Convenție.

85. Pentru a răspunde la întrebare, Curtea va analiza pe rând o serie de factori pe care îi consideră importanți în circumstanțele prezentei cauze. Curtea va examina în primul rând contextul comentariilor; în al doilea rând – măsurile aplicate de societatea reclamantă pentru a preveni sau șterge comentariile calomnioase; în al treilea rând – răspunderea autorilor reali ai comentariilor ca alternativă la răspunderea societății reclamante; în al patrulea rând – consecințele procedurilor interne pentru societatea reclamantă.

86. Curtea reține că articolul de știri publicat în portalul de știri Delfi aborda un subiect ce prezenta un anumit grad de interes public. Se discuta despre transferarea, de către o companie maritimă, a feriboturilor de pe o rută pe alta, ceea ce însemna spargerea gheții în anumite puncte ale drumurilor de gheață, urmarea fiind aceea că deschiderea acestor drumuri - o legătură mai ieftină și mai rapidă către insule față de serviciile de feribot ale companiei - se amâna cu câteva săptămâni. Articolul în sine era echilibrat, oferindu-i unui director al companiei maritime posibilitatea de a prezenta explicații, și nu conținea elemente de limbaj injurios. Într-adevăr, articolul în sine nu a cauzat discuții despre calomnie în cadrul procedurii interne. Cu toate acestea, articolul se referea la activitățile companiei maritime care aveau un impact negativ asupra unui mare număr de persoane. Prin urmare, Curtea consideră că societatea reclamantă, prin publicarea articolului în litigiu, ar fi putut înțelege că acesta ar putea cauza reacții negative față de compania maritimă și directorii acesteia și că, având în vedere reputația generală a comentariilor din portalul de știri Delfi, exista o probabilitate ridicată ca seria de comentarii negative să depășească limitele criticii acceptabile și să ajungă până la insulte nejustificate sau instigare la ură. De asemenea, se pare că numărul comentariilor scrise la articolul în litigiu a depășit media și sugera un interes sporit față de această chestiune în rândul cititorilor și al celor care scriau comentarii. Concluzia Curții este așadar aceea că ar fi fost de așteptat din partea societății reclamante să dea dovadă de precauție în circumstanțele prezentei cauze pentru a evita să fie considerată răspunzătoare pentru nerespectarea reputației altora.

87. Referitor la măsurile aplicate de societatea reclamantă, Curtea reține că, pe lângă exonerarea de răspundere care preciza că autorii comentariilor – nu societatea reclamantă – erau răspunzători pentru ele, precum și că era interzisă scrierea unor comentarii care contraveneau bunelor practici ori conțineau amenințări, insulte, expresii obscene sau vulgarități, societatea reclamantă avea două mecanisme generale în funcțiune. În primul rând, exista un sistem automat pentru ștergerea comentariilor care conțineau rădăcini ale unor cuvinte obscene. În al doilea rând, funcționa un sistem de raportare și eliminare, prin care orice persoană putea sesiza societății un comentariu nepotrivit prin simpla apăsare a unui buton conceput în acest sens, pentru a-l aduce în atenția administratorilor portalului. În plus, în unele situații, administratorii portalului au șters, din proprie inițiativă, comentariile nepotrivite. Prin urmare, Curtea consideră că nu se poate spune despre societatea reclamantă că și-a neglijat complet obligația de a preveni vătămarea reputației terților. Cu toate acestea, se pare că filtrul automat de cuvinte folosit de societatea reclamantă era destul de ușor de evitat. Deși a împiedicat unele insulte sau amenințări, nu a mai reușit acest lucru în privința altora. Prin urmare, deși nu există motiv pentru a pune la îndoială utilitatea acestuia, Curtea consideră că filtrul de cuvinte ca atare nu era suficient pentru a preveni vătămarea terților.

88. Curtea a analizat și sistemul de raportare și eliminare pe care îl folosește societatea reclamantă. Într-adevăr, măsura în care prin aplicarea acestui sistem societatea reclamantă și-a îndeplinit obligația de diligență a constituit unul dintre punctele principale ale divergenței dintre părți în prezenta cauză. Curtea reține în primul rând că soluția tehnică pentru sistemul de raportare și eliminare folosit în portalul Delfi era ușor accesibil și convenabil pentru utilizatori – nu se impunea luarea altor măsuri decât apăsarea butonului pus la dispoziție în acest scop. Nu era nevoie să se motiveze de ce un comentariu era considerat nepotrivit ori să se trimită o scrisoare societății reclamante cu solicitarea în cauză. Cu toate că, în prezenta cauză, persoana respectivă nu a folosit opțiunea de raportare și eliminare pusă la dispoziție de societatea reclamantă pe site-ul ei, ci a preferat să formuleze cererea în scris și să o trimită prin poștă, aceasta a fost o opțiune proprie și oricum nu se contestă faptul că societatea reclamantă a șters comentariile calomnioase de îndată ce a primit sesizarea. Cu toate acestea, până la acea dată, comentariile fuseseră deja accesibile publicului timp de 6 săptămâni.

89. Curtea reține că în opinia persoanei în cauză, împărtășită de instanțele interne, filtrul automat prealabil și sistemul de raportare și eliminare folosite de societatea reclamantă nu asigurau o protecție suficientă a drepturilor terților. Instanțele interne au acordat importanță, în acest context, faptului că publicarea articolelor de știri și afișarea publică a comentariilor cititorilor la acele articole făcea parte din activitatea profesională a societății reclamante. Aceasta era interesată de numărul cititorilor ca și al comentariilor, de care depindeau veniturile din publicitate. Curtea consideră acest argument relevant pentru a stabili proporționalitatea ingerinței în libertatea de exprimare a societății reclamante. De asemenea, Curtea constată că publicarea comentariilor calomnioase într-un portal internet de știri important, precum în prezenta cauză, implică o largă audiență pentru comentarii. Curtea mai observă

că societatea reclamantă – nu o persoană a cărei reputație ar putea fi în joc – se afla în poziția de a cunoaște informații despre articolul pe cale de a fi publicat, de a prevedea natura posibilelor comentarii generate de acesta și, mai ales, de a lua măsurile tehnice sau manuale pentru a preveni afișarea publică a declarațiilor calomnioase. Într-adevăr, autorii reali ai comentariilor nu își puteau modifica sau șterge comentariile odată introduse în portalul de știri Delfi – numai societatea reclamantă avea mijloacele tehnice în acest sens. Prin urmare, Curtea consideră că societatea reclamantă exercita un nivel semnificativ de control asupra comentariilor publicate în propriul portal, chiar dacă nu făcea uz de acesta la capacitatea maximă de control de care dispunea.

90. De asemenea, Curtea a luat în considerare faptul că instanțele interne nu au impus societății reclamante în ce mod să asigure protecția drepturilor terților, lăsând-o pe societatea reclamantă să aleagă. Prin urmare, societății reclamante nu i-au fost impuse măsuri specifice precum obligația înregistrării prealabile a utilizatorilor înainte de a li se permite să scrie comentarii, monitorizarea comentariilor de către societatea reclamantă înainte de a fi făcute publice ori verificarea rapidă a comentariilor ulterior publicării, acestea fiind doar câteva exemple. Curtea consideră că latitudinea lăsată societății reclamante în această privință este un factor important care diminuează gravitatea ingerinței în libertatea de exprimare a acesteia.

91. Curtea a luat act de argumentul societății reclamante că persoana vătămată ar fi putut acționa în justiție pe autorii reali ai comentariilor. Însă Curtea acordă mai multă pondere contra-argumentului Guvernului, conform căruia, pentru a formula o plângere civilă, o persoană are sarcina foarte dificilă de a identifica persoanele care trebuie chemate în judecată. Într-adevăr, din motive pur tehnice, ar fi o măsură disproporționată ca sarcina identificării autorilor comentariilor calomnioase să fie impusă persoanei vătămate într-un caz precum cel de față. Având în vedere obligațiile pozitive ale statutului prevăzute la art. 8, care ar putea implica adoptarea unor măsuri menite să asigure respectarea vieții private în sfera relațiilor dintre persoane [a se vedea *Von Hannover* (nr. 2), citată anterior, pct. 98, cu trimitere la suplimentare], Curtea nu este convinsă că măsurile prin care o parte vătămată poate depune plângere numai împotriva autorilor comentariilor calomnioase – așa cum pare să sugereze societatea reclamantă – i-ar fi garantat persoanei vătămate, în prezenta cauză, o protecție efectivă a dreptului la viață privată. Se constată că a fost alegerea societății reclamante să permită comentarii din partea utilizatorilor neînregistrați și că, astfel, se consideră că și-a asumat o anumită răspundere pentru acele comentarii.

92. Curtea este conștientă, în acest context, de importanța dorințelor utilizatorilor de internet de a nu-și divulga identitatea atunci când își exercită libertatea de exprimare. Totodată, răspândirea internetului și a posibilității – ori în anumite situații a pericolului – ca informațiile odată făcute publice să rămână publice și în circulație, necesită precauție. Ușurința cu care se divulgă informații pe internet și cantitatea semnificativă de informații de aici arată că este dificilă sarcina depistării și eliminării declarațiilor calomnioase. Acest lucru este valabil pentru operatorul unui portal internet de știri, precum în prezenta cauză, dar sarcina este și mai dificilă pentru o potențială persoană vătămată, fiind puțin probabil ca aceasta să dețină resurse pentru monitorizarea constantă a internetului. Curtea consideră că acest din urmă element este un factor important în exercițiul de punere în balanță a drepturilor și intereselor aflate în joc. De asemenea, se face trimitere în acest context la hotărârea *Krone Verlag* (nr. 4), în care s-a constatat că faptul de a transfera societății mass media riscul persoanei vătămate de a obține despăgubiri într-o acțiune de calomnie, societatea aflându-se de obicei într-o situație financiară mai bună decât autorul calomniei, nu constituia – ca atare – o ingerință disproporționată în dreptul societății mass media la libertate de exprimare [a se vedea *Krone Verlag GmbH & Co. KG împotriva Austriei* (nr. 4), nr. 72331/01, pct. 32, 9 noiembrie 2006].

93. În ultimul rând, Curtea reține că societatea reclamantă a fost obligată să plătească persoanei vătămate echivalentul a 320 EUR cu titlu de prejudiciu moral. Curtea este de părere că această sumă, având în vedere și faptul că societatea reclamantă era operatorul profesionist al unuia dintre cele mai importante portaluri internet de știri din Estonia, nu se poate considera sub nicio formă disproporționată față de încălcarea constatată de instanțele interne.

94. Având în vedere elementele de mai sus, în special aspectul calomnios și amenințător al comentariilor, faptul că acele comentarii au fost scrise ca reacție la un articol publicat de societatea reclamantă în propriul portal de știri, administrat de profesioniști pe criterii comerciale, insuficiența măsurilor luate de societatea reclamantă ca să prevină vătămarea reputației altora și să asigure o posibilitate reală ca autorii comentariilor să fie trași la răspundere, precum și sancțiunea moderată aplicată societății reclamante, Curtea consideră că, în prezenta cauză, faptul că instanțele interne au declarat societatea reclamantă răspunzătoare pentru comentariile calomnioase scrise de cititori în portalul internet de știri al acesteia constituie o restrângere justificată și proporțională a dreptului societății reclamante la libertate de exprimare.

Prin urmare, nu a fost încălcat art. 10 din Convenție.

Pentru aceste motive,
în unanimitate,
CURTEA:

1. declară cererea admisibilă;
2. hotărăște că nu a fost încălcat art. 10 din Convenție.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 10 octombrie 2013, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulament.

PREȘEDINTE,

ISABELLE BERRO-LEFÈVRE

Grefier adjunct,

André Wampach